

18. Нікішина О.В. Деформації відтворювальних процесів на ринку насіння зернових культур / О.В. Нікішина // Економіка харчової промисловості. – 2013. - №1 (17) – 45-53.
19. Нікішина О.В. Сучасні трансформації відтворювальних процесів на внутрішньому ринку зерна / О.В. Нікішина // Економіка харчової промисловості. – 2012. - №2 (14) – С. 5-11.
20. Башнянин Г.І. Методологічні проблеми розвитку економічної науки: як економічну теорію перетворити на надточну науку / Г.І. Башнянин // Економічна теорія. – 2012. - №3. – С.15-26.

УДК 338.27

ШПИГ Ю.М., аспірант
 Національний університет харчових технологій, м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ

У статті проаналізовані основні тенденції та особливості розвитку ринку продукції тваринництва і виявлені основні проблеми його функціонування. Наведені динаміка виробництва, експорту-імпорту та споживання основних видів тваринницької продукції. Визначені найбільш прийнятні напрями діяльності на ринку продукції тваринництва.

Ключові слова: експорт, імпорт, м'ясопродукти, митна вартість

The paper analyzes the main trends and characteristics of the market of animal products and identified the main problems in operation. These dynamics of production, export, import and consumption of the main types of livestock production. Identified the most appropriate activities in the market of animal products.

Keywords: export, import, meat products, the customs value

Вступ. Вихід підприємства на міжнародні ринки зазвичай є тривалим і складним процесом. Систематичне, поступове набуття досвіду в зовнішньоекономічній діяльності найкращий, а в багатьох випадках – єдиний шлях до стабільного успіху. Такий перебіг подій і обумовлює актуальність теми. Сьогодні для м'ясопереробної галузі характерні різкі контрасти — одні виробники розвиваються успішно, інші перебувають на межі виживання. В умовах зменшення обсягів якісної сировини, зниження рівня споживання, низької купівельної спроможності населення переробні підприємства змушені працювати на межі рентабельності, виробляючи низьковартісну продукцію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблема регулювання агропродовольчого ринку у цілому та окремих його складових, у тому числі в контексті впливу зовнішньоекономічних чинників експорту-імпорту займає провідне місце в роботах багатьох вітчизняних вчених, зокрема В.Г. Андрійчука, В.І. Власова, В.П. Галушко, С.М. Кваші, І.І. Лукінова, Т.О. Осташко, Г.В. Черевко, О.М. Шпичака та інших.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз експортно-імпортних операцій з виробництва м'ясної продукції України по окремим видам продукції.

Результати. Посилення взаємодії внутрішнього та зовнішнього ринків в умовах формування інтеграційних структур не викликає сумнівів. З інтеграційними процесами пов'язаний цілий комплекс чинників, які впливають, як на посилення взаємодії внутрішнього та зовнішнього ринків, так і на диверсифікацію форм і напрямків цієї взаємодії.

Характерними ознаками агрохолдингів є орієнтація виробництва на експорт продукції, інтеграція виробництва з переробкою сільськогосподарської продукції, а також збільшення обсягів виробництва продукції сільського господарства за рахунок масштабу. До того ж, на відміну від дрібних і середніх операторів ринку сільськогосподарської продукції, агрохолдинги мають потужну матеріально-технічну базу.

Викликає інтерес діяльність ТОВ «Агрохолдинг «Авангард», яке практично не має у власності сільськогосподарських угідь, проте є найбільшим виробником м'яса птиці в Україні. Виробничі потужності підприємства розташовані в 13 областях України та включають три репродуктори, дев'ять зон для вирощування молодняку птиці, один завод із переробки яєць, шість комбікормових заводів і три склади для тривалого зберігання яєць. Найвні потужності дають змогу даному агрохолдингу забезпечувати понад 33,3% валового виробництва м'яса птиці в Україні [1].

«Миронівський хлібопродукт», поряд із тим, що спеціалізується на виробництві м'яса птиці, розвиває альтернативний напрям – вирощування фруктів. Вертикально інтегрована агропромислова компанія «АПК-інвест» є вітчизняним прикладом компанії з повним замкнутим циклом виробництва охолодженої свинини: від вирощування зернових і виготовлення комбікормів до виробництва й реалізації м'ясної продукції [2].

У останнє десятиріччя особлива увага до розвитку зовнішньої торгівлі приділяється в контексті трансформаційних змін національних економік як основного фактора поступальної інтеграції країн в світову економіку. Але реалізація зовнішньоекономі-

чних відносин суб'єктів господарювання: структура, напрями товарного потоку, параметри адаптації до умов євроінтеграції висвітлені недостатньо повно.

Без розвинутого механізму зовнішньоторговельних зв'язків не можливий розвиток відкритої соціально-орієнтованої ринкової системи.

Державна підтримка експорту м'ясної продукції за умов членства у СОТ має будуватися на скороченні цінової підтримки та прямого субсидування товаровиробників. Тому необхідно забезпечити структурну перебудову національної економіки з метою підвищення її конкурентоспроможності; підтримку експортних виробництв і вдосконалення структури експорту шляхом збільшення частки продукції з високим вмістом доданої вартості. Не можна не погодитись з думкою вітчизняного фахівця Т. Мельник [3], який вважає, що для налагодження рівноправних партнерських відносин з іншими країнами, Україні у найближчій перспективі необхідно: по-перше, вдосконаливати ринок факторів виробництва та фінансовий (цінних паперів, кредитний, страховий, інвестиційно-інноваційних проєктів); по-друге, поліпшувати інвестиційний імідж країни; по-третє, здійснити якісні зміни спеціалізації країни у світовому поділі праці за допомогою впровадження комплексної експортної стратегії, орієнтованої на підвищення частки в експорті інноваційної та традиційної української продукції з високим рівнем доданої вартості; збільшити надання високотехнологічних послуг; по-четверте, активізувати роль міжнародної науково-технічної кооперації; по-п'яте, підвищити конкурентоспроможність національної економіки на основі розвитку високотехнологічного сектору; по-шосте, переорієнтувати імпорتنу стратегію з комплексним вирішенням проблем модернізації національної промисловості та активної політики імпортозаміщення (обмеження ввезення імпорتنих товарів, що можуть вироблятися в Україні); по-сьоме, нарощувати експортні можливості вітчизняної транзитної системи; по-восьме, вирішити проблему диспаритету закупівельних та імпорتنих цін на продукцію аграрного сектору.

Загальновідомо, що неузгоджені національні стандарти створюють так звані технічні бар'єри в торгівлі. Для збільшення зовнішньоекономічних операцій необхідне подальше вдосконалення нормативно-технічної бази (стандартів, технічних умов). В Україні, за даними НААН, реалізується лише 48% генетичного потенціалу тварин. Головною причиною такого стану є низький рівень годівлі комбікормами, по державі він складає лише 20%. Виробники м'ясної продукції зауважують, що державі слід міняти стан-

дарту оцінки тварин. Оцінювати треба не вагу, а вихід м'яса. Лише за такого підходу український товаровиробник зможе забезпечити не лише потреби внутрішнього ринку, а й конкурувати на зовнішньому [4].

На сьогоднішній день для більшості підприємств української м'ясопереробної галузі експортна діяльність не є привабливою, вони працюють виключно на внутрішньому ринку внаслідок наступних чинників:

- висока прибутковість операцій на внутрішньому ринку, низький рівень концентрації виробництва і ринку;
- основна частина продукції відповідає тільки внутрішнім стандартам;
- значні витрати на формування збутової мережі на цільових ринках;
- проблеми з відшкодуванням ПДВ після експортних операцій тощо.

В цілому, імпорт за своїм призначенням має підсилити формування сукупної пропозиції на ринку м'яса як за обсягами, так і за окремими сегментами м'яса, оскільки попит протягом останніх років має тенденцію до випередження. Порівнюючи формування ринків в Україні та ЄС, зауважимо, що механізм товарної інтервенції і на ринках більш "стабільних" з точки зору виробництва використовується в якості "стабілізатора" ринкового попиту [5].

За інформацією митних органів, у 2012 р. експорт м'ясної продукції збільшився на 45,3 тис. т, або на 58,3%, і досяг 122,9 тис. т на суму 333,5 млн дол. США. Найбільша частка експорту м'ясопродуктів припадала на м'ясо та харчові субпродукти птиці (64,2% від загального експорту м'яса та м'ясної продукції у перерахунку на м'ясо, або 80,7 тис. т), свинину (16,7%, або 20,2 тис. т), яловичину свіжу та охолоджену (7,2 %, або 8,99 тис. т) та яловичину морожену (6,1%, або 7,7 тис. т). Крім того, було експортовано 2,5 тис. т (2,9%) консервованих м'ясопродуктів 1,6 тис. т ковбасних виробів (2%) та 1,1 тис. т субпродуктів харчових великої рогатої худоби та інших тварин (0,9 %).

У 2012 р. проти 2011 р. зросла середня митна вартість 1 т субпродуктів великої рогатої худоби, свиней, овець на 47,2%, м'яса та харчових субпродуктів птиці – на 13,4 та ковбасних виробів – на 1,5%. Водночас середня митна вартість 1 т сала зменшилась – на 54,1%, консервованих м'ясопродуктів – на 8,7, яловичини і телятини мороженої – на 3,1, харчових субпродуктів солоних, сушених або копчених – на 2,9, яловичини і телятини охолодженої – на 1,9 та свинини – на 0,5 %.

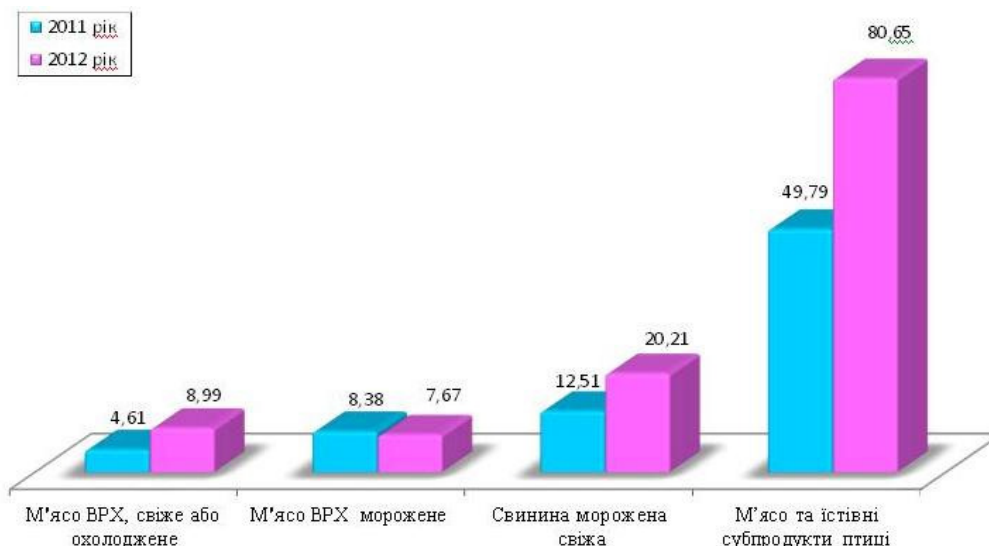

Рис. 1. Динаміка експорту м'ясопродуктів у січні – грудні 2011 – 2012 рр., тис. т

Експорт м'яса та м'ясопродуктів у перерахунку на м'ясо у 2012 р. становив 125,6 тис. т, що проти 2011 р. більше на 46,1 тис. т, або на 58%.

Аналізуючи імпорт, слід зазначити, що м'ясна продукція у 2012 р., порівняно з 2011 р., збільшилась на 86,2%, або на 192,4 тис. т і становить 415,5 тис. т на суму 755,8 млн дол. США. Найбільше імпортувалося свинини (207,7 тис. т, або 48,3% від загального імпорту м'яса та м'ясної продукції у перерахунку на м'ясо), м'яса і харчових м'ясопродуктів птиці (114,6 тис. т, або 26,6%), сала, свинячого та пташиного жиру (42,6 тис. т, або 9,9%), субпродуктів харчових великої рогатої худоби та інших тварин (34,4 тис. т, або 8%), а також консервованих м'ясопродуктів (10,9 тис. т, або 3,6%),

яловичини мороженої (3,7 тис. т, або 0,9%), ковбасних виробів (1,4 тис. т, або 0,5%) та яловичини свіжої чи охолодженної (0,09 тис. т, або 0,02%).

У 2012 р., порівняно з 2011 р., збільшилась середня митна вартість 1 т імпортованих м'ясопродуктів, а саме: яловичини свіжої та охолодженної – у 2,9 раза, сала, свинячого та пташиного жиру – на 70,2 %, ковбасних виробів – на 67, м'яса і харчових м'ясопродуктів птиці – на 38,6, харчових субпродуктів солоних, сушених або копчених – на 32,7, субпродуктів харчових великої рогатої худоби та інших тварин – на 27,3 та свинини – на 15,3%. При цьому зменшилась митна вартість 1 т м'яса яловичини мороженої – на 15,8% (Рис. 2).

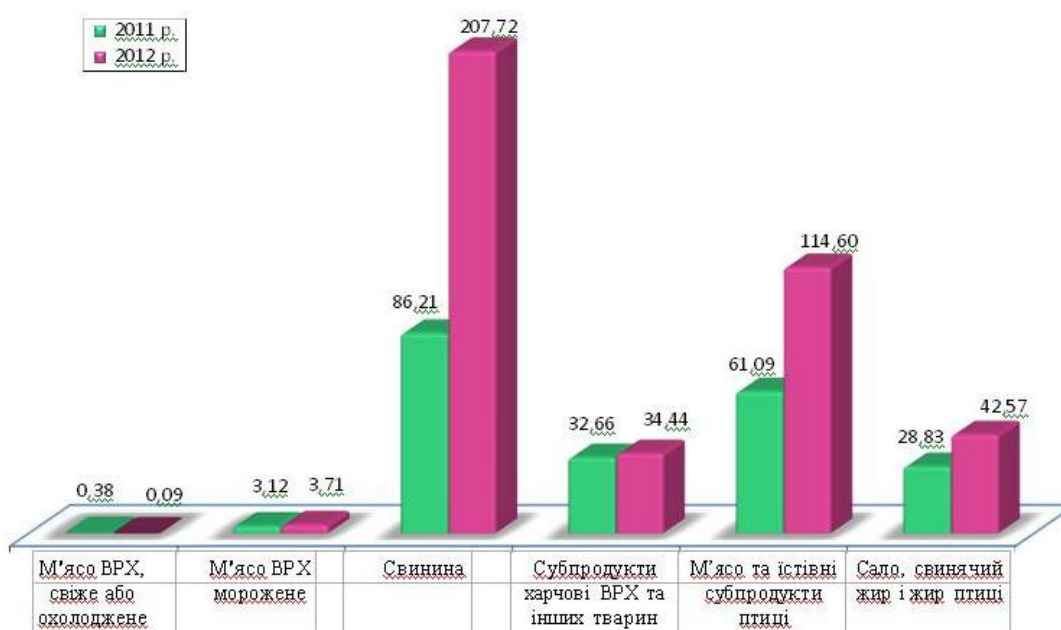

Рис. 2. Динаміка імпорту м'ясопродуктів у січні – грудні 2011 – 2012 рр., тис. т

Імпорт м'яса та м'ясопродуктів у перерахунок на м'ясо у 2012 р. становив 430,5 тис. т, що більше проти 2011 р. на 196,3 тис. т, або на 83,8%.

У 2012 р. імпортовано 207,7 тис. т свинини (свіжої, охолодженої та мороженої), що у 2,4 раза більше, ніж у 2011 р. У липні 2012 р. імпорт свинини

ни досяг рекордних значень за останні роки – 4,3 тис. т, що у 2 рази перевищує рівень липня 2011 р. Збільшення відбулося за рахунок активізації ввезення свинини з Бразилії – майже 15 тис. т та Німеччини – 4,8 тис. т (у липні 2012 р.).

Рис. 3. Обсяги імпорту свинини, тис. т

У 2012 р. імпорт м'яса та їстівних субпродуктів птиці збільшився на 87,6%, порівняно з 2011 р., і становив 114,6 тис. т. (Рис. 4).

Рис. 4. Обсяги імпорту м'яса та їстівних субпродуктів птиці, тис. т

У квітні 2012 р. в Україну завезли 8,9 тис. т м'яса птиці із США, що у 4 рази збільшило обсяги постачання, порівняно з відповідним періодом 2011 р. Найбільші постачальники – США – 32,1% (36,8 тис. т), Німеччина – 23,7% (27,2 тис. т), Угорщина – 12,0% (13,7 тис. т) та Сполучене Королівство – 9,6% (11,0 тис. т) від загального обсягу імпортованого м'яса та їстівних субпродуктів птиці.

Скорочення експорту і зростання імпорту на м'ясні продукти може викликати руйнацію українського виробництва. Пільги імпортерам м'ясної сировини можуть спричинити зниження ціни на м'ясо протягом кількох місяців, тоді українські товарови-

робники одержать менше коштів і не збільшуватимуть поголів'я на перспективу.

Пільговий імпорт та сукупність інших причин негативно впливають на тваринницьку галузь і зумовлюють скорочення поголів'я великої рогатої худоби та свиней. Все це вимагає докорінної реструктуризації ринку м'яса. Потребує також якісного поліпшення законодавча база, на основі якої регулюються експортно-імпортні операції з м'ясом.

Висновки. Основна перешкода для українського експорту до ЄС – це невідповідність продукції стандартам якості, прийнятим в ЄС. Відносини між виробниками і переробниками м'ясної сировини

характеризуються розбалансованістю взаємовідносин як у забезпеченні сировини, так і формуванні взаємовигідної ціни. У даний час м'ясопродуктовий підкомплекс України не в змозі забезпечити м'ясопереробні підприємства власною сировиною в достатній кількості. Саме тому вітчизняний ринок все ще насичується імпортом м'яса та м'ясною

продукцією, яка не завжди відповідає вимогам якості та безпеки. При формуванні інтеграційних структур зменшаться ціни на м'ясо та м'ясну продукцію за рахунок об'єднання між підприємствами з вирощування худоби та птиці і переробними підприємствами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Почти полмиллиарда : Агроперспектива. – 2012. – № 4. – С. 38.
2. Агрохолдинг Авангард [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.avangard.com.ua>.
3. Мікловда М.В. Агропромислове виробництво регіону в умовах ринкових трансформацій : [монографія] / М.В. Мікловда. – Ужгород : Піра, 2008. – 224 с.
4. Микола Петрушенко. Виробникам підсовують дедалі більшу „свиню”. Проблема. Як вписати національне тваринництво у глобальну економіку. – „Урядовий кур'єр” №11 від 22 лютого 2011 р.
5. Павленко О.М. Важливість імпорту для збалансування ринку м'яса / О.М. Павленко // Економіка АПК. – 2009. – №6. – С.56-58.

УДК 330.341.1

Агєєва І.М., канд. екон. наук, доцент

Одеська національна академія харчових технологій

Маслій Н.Д., канд. екон. наук, ст. викл.

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Зборщик Д.П., студ.

Одеська національна академія харчових технологій

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ З УРАХУВАННЯМ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ

У статті проведений аналіз інноваційного розвитку виробництва на підприємствах харчової промисловості та пріоритетних напрямків розвитку технологій. Обґрунтовані шляхи, принципи, методи і важелі створення дієвого механізму техніко-технологічного прогнозування інноваційного розвитку. Розроблено алгоритм комплексного прийняття рішень при фінансуванні інноваційних проєктів із наданням державних гарантій інвесторам.

Ключові слова: інноваційний розвиток, регіональна стратегія, підприємства харчової промисловості, національна економіка, інвестиції, інноваційний потенціал, інноваційна політика

The paper analyzed the innovative development of the food industry and the priority areas of technology. The ways, the principles, methods and instruments to create an effective mechanism for technical and technological forecasting innovation. An algorithm for integrated decision-making in funding innovative projects, the provision of government guarantees to investors.

Keywords: innovation development, regional strategy, the food industry, national economy, investment, innovation capacity, innovation policy

Вступ. Інноваційна модель розвитку економічної системи країни та її регіонів припускає наявність високого технологічного рівня впроваджуваних інноваційних технологій в виробництво харчової промисловості.

Необхідність досягнення такого рівня для України передбачає вирішення економічних, соціальних та продовольчих проблем. Орієнтуючись на стратегічні аспекти України, в дослідженні були проаналізовані та відокремлені такі галузі національної економіки, як машинобудування, туризм та сільське господарство. Агропромисловий комплекс (АПК) включає в свою структуру майже 100 виробництв та віді-

грає провідну роль в створенні переробної індустрії та забезпеченні випуску конкурентоспроможних продовольчих товарів за рахунок впровадження інноваційних технологій [2].

Харчова промисловість, в свою чергу, є детермінатором фінансової системи всього АПК, оскільки від результатів її роботи залежить і ступінь розрахунків за спожитий врожай із сільськогосподарськими підприємствами, і обсяг замовлень на сучасну техніку.

Отже, ця галузь посідає перше місце і є потужним чинником економічного зростання. Державна система управління галузевими складовими еко-